

Allemansrätten

Du får gå, jogga och cykla fritt i skog och mark, så länge du inte orsakar skada. Att ta vägen över en annans tomt är inte tillåtet, det kan betraktas som hemfridsbrott.

Det är tillåtet att tälta i naturen så länge du inte stör eller förstör, men vill du tälta längre än en natt, om ni är en stor grupp eller om du vill tälta i närheten av ett boningshus bör du fråga markägaren om lov.

Att göra upp en lägereld går bra, men det är förbjudet att elda när det är torrt och finns risk för att brand kan sprida sig. Små fältkök får däremot alltid användas. Elda på en säker plats och aldrig direkt på klipphällar. Hällarna spricker lätt sönder, en skada som inte går att reparera.

Du får plocka grenar, kottar och pinnar på marken som bränsle till elden, men ingenting från levande träd.

Hundar måste hållas kopplade i naturen mellan 1 mars och 20 augusti. Då är djurlivet som känsligast och många djur har sina ungar.

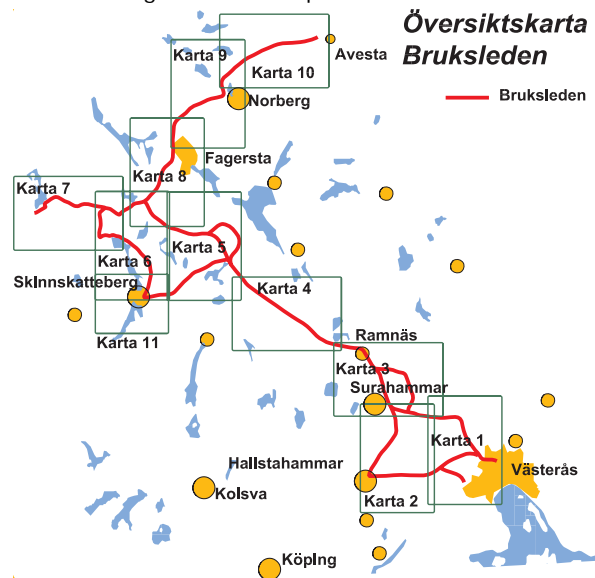
Att rida i skog och mark ingår i allemansrätten, men det är bara tillåtet om du inte orsakar någon skada. Särskilt under vår och höst då marken är blöt och mjuk gäller det att välja rätt väg. Att rida på vandringsleder och andra iordninggjorda stigar är inte att rekommendera då de upprättats för att ta sig fram till fots.

Lämna inte kvar något skräp i naturen! Både djur och människor kan skada sig på krossat glas, kapsyler, plastpåsar och rostiga burkar. Dessutom förstör det upplevelsen för nästa person som kommer till platsen.

Broschyren är framtagen inom ett projekt där statliga bidrag till lokala och kommunala naturvårdsprojekt är medfinansier för genomförandet.

Bruksleden

Genom Västmanland, från Västerås i söder till Avesta och Malingsbo i norr, sträcker sig Bruksleden. Från Mälardalens slätter kan du vandra norrut in i Bergslagens djupa skogar och böljande terräng. Leden passerar ett omväxlande natur- och kulturlandskap där små brukssamhällen med spännande historia och många sevärdheter utgör ett karakteristiskt inslag. Skogsterräng blandas med blomstrande ängsmarker, ödsliga myrar, glittrande sjöar och kalkrika områden med spännande växtlighet. Flera större vattendrag, som Kolbäcksån med Strömsholms kanal, korsar också genom landskapet.

Etapper

Bruksleden är 25 mil lång och indelad i 27 etapper med varierande längd. De flesta börjar och slutar vid en rastplats med vindsydd eller en raststuga. I skogen är leden markerad med orange färg på träd och stolpar.

Vatten och ved

Vattenkällor finns på några ställen längs leden. Vattenkvaliteten i dessa källor kontrolleras inte. Därför är de inte utmärkta på kartorna och det rekommenderas att du bär med dig eget vatten. Ved finns i allmänhet inte utlagd vindsydd och raststugor.

Ansvar

Ansvarig för Bruksleden är de kommuner leden passerar, Västerås, Hallstahammar, Surahammar, Skinnskatteberg, Fagersta och Norberg. Kontakta: info@bruksleden.se

www.bruksleden.se

Bruksleden Etapp 19

Kolpen - Örtjärnen 12 km

2006

Etappteskrivning

Ett nummer 19 är en vacker och varierande sträcka där andra halvan är ganska kuperad.

Efter att ha lämnat vindskyddet vid sjön Kolpen kommer du snart ut på en lättvandrad stig. Stigen följer en liten bäckravlin genom tät granskog där marken täcks av tjock grön moss. Du kommer ut vid väg 68 och är nu framme i Darsbo. Från sjön Dagarn till Storsjön över Darsbo gård sträcker sig ett stråk med leptitformationer. I leptiten uppträder kalksten och järnmalm, som tidigare varit föremål för gruvsdrift. I Darsbo fanns vid sjön Dagarn en hytta som mellan åren 1610-12 var socknens största. Man vet inte när driften upphörde men idag återstår endast en slagghög och rester av en dammanläggning.

Genom Darsbo vandrar du på en bred stig i kanten av Storsjön och därefter på en liten grusväg. Efter en kortare sträcka genom skogen kommer du ut på en större grusväg nedanför Främshyttan, ett bergsmanshemman omnämnt för första gången 1540. Grusvägen tar dig genom Främshyttans vackra och omväxlande kulturlandskap förbi ängar, gårdar och hästthagar. Hela tiden har du utsikt över Storsjön.

Efter Ivarbyn viker leden av från vägen och klättrar uppåt, in i den täta skogen. Så småningom går det nedför igen mot Getingtäkten. På andra sidan vägen följer en lite tråkigare sträcka längs en grusväg som tar dig uppför en ca 2 km lång backe kantad av skog.

Belöningen får du när du når det vackra området runt sjön Örtjärnen. Örtjärnen är en ca fyra kilometer lång och 50-150 m bred sprickdalssjö. Nivåskillnaderna mellan sjön och omgivningarna är ca 50 m. Då du går över bron passerar du gränsen mellan Västmanland och Dalarna. Vid Örtjärnen finns två lägerplatser att välja mellan. Den första ligger på udden du kommer till alldeles efter bron. Här finns två vindskydd. Fortsätter du ett par hundra meter till kommer du fram till nästa vindskydd.

Rastplatser

Ett vindskydd med eldstad finns vid sjön Kolpen. Vindskyddet har ett vackert läge alldeles nere vid vattnet.

Vid Örtjärnen finns två lägerplatser. Den första ligger på en udde som du kommer till efter att ha gått över bron söderifrån. Här ligger två vindskydd med en eldstad. Platsen är vacker och mysig och flera tält får plats runt omkring.

Nästa lägerplats ligger efter ytterligare några hundra meter. Här finns även TC. Detta vindskydd ligger också vackert med öppningen mot sjön.

Två av vindskydden vid Örtjärnen

Kommunikationer

Vid väg 68 vid Darsbo stannar buss nr 500 som går till Skinnskatteberg - Köping eller Fagersta - Norberg - Avesta. Bussen går en gång i timmen på vardagar men lite mer sällan på helgerna.

Information om bussar finns på Västmanlands lokaltrafiks hemsida: www.vl.se. Du kan även ringa trafikupplysningen: 0774 - 410 410

Information om tågtrafiken hittar du på www.tagibergslagen.se

Kartor

Bruksledens delkarta nr 6 täcker aktuell etapp. Utöver den kan du använda Lantmäteriets terrängkarta 11F NO Lindesberg i skala 1:50 000.

Gruvsdrift

I äldre tider användes ofta sjö- och myrmalm vid järnframställning. I Västmanland har dessa råvaror endast använts i liten omfattning. Så småningom lärde man sig att bryta malm i berget. Tillmakning användes som metod att få loss malmstycken ur berggrunden. Metoden fungerade så att berget upphettades med hjälp av stora brasor (kasar), varefter berget snabbt avkyldes. Berget sprängdes på så sätt sönder. Enorma mängder ved gick åt till processen. Tillmakningen användes fram till 1720-talet då krutet kom i allmänt bruk. Bergsmännen - som sysslade med både jordbruk och bergshantering - bröt malm under den del av året då jordbruket inte krävde så stora arbetsinsatser och vattendragen inte förde tillräckliga mängder vatten för att driva blåstrarna till hyttorna. Transporterna av malm kunde ofta vara långa och skedde under vintern då sjöar och myrar kunde användas som färdvägar.

- *Originaltext, Sven-Olov Borgegård*